

ဥပဒေရေးရာ

လုံးပိုင်ကုပ်ပိုင်၊ ဗွင်းငမ်းတီ၊ မူဝ်၊ စရေ၊ သီ၊ ကဆ်ဆိုင်၊ ကဆ်ဂူဆ်းတင်းလံ၊ လုံးဂူ၊ ဝံ၊ ဝါး
“တီ၊ မူဝ်၊ စရေ၊ သီ၊ ဂမ်းသိုဝ်း” ဆ်ဆမ်။ လျ၊ ဧတ၊ ပေါ၊ ဝီဆ်ဂိုဝ်းဂိုဝ်းမား ဆ်းလေးမိုင်းကွမ်၊ တီးမိုင်း
ဂရိန်၊ (Greek) ဧလး၊ ရေးမ (Rome) စပ် လိမ်မိုဝ်းပုဆ်းမား 2500 ဝီဆမ်၊ ယဝ်။ လုံး
ပိုင်ကုပ်ပိုင်၊ ဆမ်ဆမ်။ မီးဗွမ်လီတု၊ မားဝါဆ်းဂူဆ်းမိုင်းဗက်ဂျ၊ စပ်ဆမ်၊ ဧတ၊ ယဝ်။ ဆ် ဂူဆ်းတင်း
ဆမ်ဂုပ်၊ စာမ်၊ ယုမ်၊ ယမ်ဝံ၊ ဧလး၊ မိုင်းဆ်းလုမ်၊ ဗျ၊ ဆိုင်လုက်၊ စုင်းလုင်စပ်ဆ်။ လိပ်းဧလးဆ်ဆမ်
ကွမ်ဂမ်ဆ်ယိုင်းလုးစာ၊ ဂှ၊ လုံးပိုင်ကုပ်ပိုင်၊ ဗွင်းငမ်း ကဆ်တိုဝ်းမီးသုဆ်၊ တီ၊ မူဝ်၊ စရေ၊ သီ၊ ဆမ်၊
ယု၊ ဂူးစာဝ်းယာမ်၊ ယဝ်။ လိုင်းမိုင်းလိပ်းလုံးမီးတီ၊ မူဝ်၊ စရေ၊ သီ၊ ယဝ်၊ ဆမ်။ ယိုင်းကားဆ်ဆ်ထိုင်တီး
ဗေဝါဆ်မူ၊ လုမ်၊ ဗုင်ဂူဆ်း ကဆ်တေတိုဝ်းမီးလွမ်၊ မွမ်၊ တီ၊ မူဝ်၊ စရေ၊ သီ၊ တီမ်ထွမ်၊ လိပ်းလိပ်းဆမ်၊
ဧလးသင်၊ လိုင်းမိုင်းလိပ်းပံ၊ လုံးမီးတီ၊ မူဝ်၊ စရေ၊ သီ၊ စပ်ဆမ်၊ သမ်၊ ယိုင်းထိုင်တီးပာင်မူ၊ လုမ်၊
ဗုင်ဂူဆ်း ကဆ်တီ၊ မူဝ်၊ စရေ၊ သီ၊ ဂိုဝ်းဂိုဝ်းမီးလုံးဆမ်၊ သေဧလးသင်၊ ယိပ်၊ ယာင်းစိုဆ်းလုးဂူးစာဝ်း
ယာမ်၊ ယု၊ ယဝ်။ မူ၊ လုမ်၊ ဗုင်ဂူဆ်းမိုင်းဗွမ်၊ ဂူမ်၊ မိုင်းမိမ်၊ မျ၊ ဆ်၊ ဂေး၊ တေးဆင်၊ ဆမ်။ လာတီး
ပာမ်ဗေဝါဆ်းလားလိပ်း၊ မိုင်းမိုင်းတီးစပ်ဂေး၊ လိုဆ်၊ တူဝ်စွမ်၊ ဂိုင်းယိုင်းလုးသံ၊ လိပ်းတီ၊ မူဝ်၊
စရေ၊ သီ၊ ဆမ်၊ ဝံ၊ ယု၊ ယဝ်။

မိုင်းပာမ်မိုင်းသိုဆ်းဂွမ်၊ ဆ်းမိုင်းဂရိန်၊ ဧလး၊ ရေးမစပ်ဆ်။ ယိပ်းတိုင်းလုံးတီ၊ မူဝ်၊
စရေ၊ သီ၊ ဂမ်းသိုဝ်းဆမ်၊ ဧလး၊ လုံးပိုင်ဂိုဝ်းတင်းသင်းမင်းသင်းလင်းဝံ၊ ယု၊ ဂေး။ ကဆ်လိုင်းမိုင်းဆ်း
လုမ်၊ ဗျ၊ စပ် ဂျင်၊ ဂမ်ယိပ်းတိုင်းတီ၊ မူဝ်၊ စရေ၊ သီ၊ ယု၊ ဂမ်းပာမ်ဝါဆ်းမိုင်းဆ်၊ ဧတ၊ ဝီဆ်လုံးပိုင်တီ၊ မူဝ်၊
စရေ၊ သီ၊ တာင်တူဝ်ဆမ်၊ ဧလး၊ လွက်၊ ပိုင်လုံးဂိုဝ်းကဆ်စွက်၊ ယွက်၊ စွမ်ယွမ်ယုင်ယာင်းဝံ၊ ဂမ်းဗွင်းဆမ်၊
လုံးစပ်းလိပ်းပုးလွမ်၊ မျ၊ ယဝ်။ ဂမ်းပာမ်တီ၊ မူဝ်၊ စရေ၊ သီ၊ တာင်တူဝ်ဆ်။ ပိုင်ဗုင်ဂိုဝ်းတီ၊ မူဝ်၊ စရေ၊ သီ၊
တု၊ တိုက်၊ ဆိုင်တုလုံး (Comparative models) စပ် ပေါ၊ ဝီဆ်မီးမားကဆ်ဆိုင်၊ ယဝ်၊ ကဆ်ဆိုင်၊ ဧလး၊
လွင်းထိုင်ထွင်ဂိုဝ်းဂပ်းလုလုံး တီ၊ မူဝ်၊ စရေ၊ သီ၊ လိပ်းကမ်၊ လိပ်းဆ်ဆမ်၊ ဂေး၊ ဗုင်တီးပေါ၊ မီးမား
လွမ်၊ ယဝ်။ ပိုင်းဆမ်ဧလး၊ ဗုင်ကွပ်၊ သွက်၊ ဂိုင်းဂှ၊ စပ် လင်၊ ဂုင်၊ ကွက်၊ မွက်၊ ဧဆ် “လက်၊ မံတိုက်၊ ဆိုင်”
(မံသတ်မှတ်ချက်) ဂမ်းဗွင်းဝံ၊ ပမ်ယု၊ ယဝ်။ ဆ်းဂျ၊ “လက်၊ မံတိုက်၊ ဆိုင်” တင်းလံ၊ ဆမ်၊
ကဆ်ဗုင်ကွပ်၊ သွက်၊ ဂိုင်းဂှ၊ ဂမ်၊ ဆမ် ဂုပ်၊ စာမ်၊ ဝံ၊ ဝီဆ်တု၊ “တီးဆိုင်တုလုံးတီ၊ မူဝ်၊ စရေ၊ သီ၊”
(Democratic criteria) ဆမ်။-

- ဂ။ ဂိုင်းဂူဆ်းမီးသုဆ်၊ လုံးတွတ်းစိပ်းဂင်ဂိုဝ်းစပ် လုံးတွတ်းစိပ်းဂူးဂေး၊ တင်းသိုင်း။
(Universal Suffrage)
- စ။ ဂိုင်းမီးလွင်းဗိုင်၊ ဝီင်းဗေ၊ ပံ၊ မိုင်း ဆ်းဧက၊ ဂူဆ်းမီးသုဆ်၊ လုံးတွတ်းစိပ်းဂင်ဂိုဝ်းစပ်ဆင်၊ ဂမ်။
(Political Equality)

င။ တၢ်စွတ်၊ဗွတ်းပုဂ္ဂိုလ်တၢ်လုၢ်လၢ်ပွင့်လိာ်၊ ကမ်မၢ်စးစး၊အၢ်၊ဝံ၊ပမ်။
(Limited Government)

လ။ ကုပ်၊ပိုင်၊ဗွတ်းဝမ်း လွမ်းဆင်၊ပိုင်မီးစွတ်၊ဗွတ်းဝမ်းမိုင်း။
(Constitutionalism)

သ။ ဂွံးသုၤဆံးလံးထၢင်၊ရှၢင်းဂွံးဂၤ၊တၢ်၊ဂၤ၊ တိုဝ်းရှၢင်းရှၢင်မၢ်။
(External of Individual Liberty) လၢၤ၊လိာ်၊ဆံး၊ယဝ်။

ပပ်၊ဗိုၤဆံးလိာ်၊ဂွံးဆံး၊ တၢ်၊လၢင်း၊ပီၤဆံးကမ်မၢ်၊ထီၣ်ပမ် ဗွတ်းစးလိာ်၊ဂွံးဆံးလွင်း
တီ၊မုတ်၊စၢ်၊သီ၊ဆံး၊ယူ၊ဆံး ယုမ်၊ယမ်ဝံ၊ယူ။

မိုၢ်ဆံး၊ရှၢင်းစး၊ပီးဆွင်၊လိာ်၊ဂွံး၊မၤ၊လိာ်၊တံး လွမ်းကမ်မၢ်စး၊လၢ၊ဆွံးသုၤဆံး၊မၢ်၊တုၤဆံး
မိုၢ်လိာ်၊လၢ၊မိာ်၊မဆံး၊ပံ၊ဆံး၊ဂုၤလိာ်။ ထုၢ်၊မိာ်၊လိာ်၊ကံး၊လွမ်းမၢ်၊မိာ်၊လိာ်၊ ဗွတ်း၊မၢ်၊မၢ်၊ဆံး၊ဝံ၊ဆံး၊မၢ်၊
မိာ်၊လိာ်၊ မိုၢ်တံး၊လိာ်၊တံး၊လိာ်၊မိုၢ်လိာ်၊ဂွံး၊ တုၤဆံး၊မံ၊သင်၊လိာ်၊တံး၊လိာ်၊တၢ်၊လိာ်၊ မီးတံး၊လိာ်၊တၢ်၊ထုၢ်၊
ဗုၢ်၊တံး၊လိာ်၊တၢ်၊လိာ်၊ဆံး၊ဆံး၊ ကမ်၊လိာ်၊သၢင်၊လိာ်၊လိာ်၊လိာ်၊လိာ်၊လိာ်၊လိာ်၊လိာ်၊လိာ်၊လိာ်၊လိာ်၊
ရှၢင်းလိာ်၊ဆံး၊ဆံး၊ယဝ်။ ကမ်၊စး၊ရှၢင်းလွမ်းသုၤ၊မၤ၊မၤ၊မၤ၊မၤ၊မၤ၊မၤ၊မၤ၊မၤ၊မၤ၊မၤ၊မၤ၊မၤ၊မၤ၊မၤ၊မၤ၊
လွင်းတၢ်၊သၢင်၊လၢင်း၊ယဝ်၊သေ ဂွံးလၢင်းလိာ်၊မိုၢ်တံး၊ ဂွံးမိုၢ်တံး၊ရှၢင်းစး ပုဂ္ဂိုလ်၊တၢ်၊လံး၊လၢင်း၊
ဗေဝ၊ဆံးဂွံး တံး၊လိာ်၊သုတ်းဆံး၊ဆံး၊ယူ၊ယဝ်။

ဂွံးရှၢင်းဆံး၊ ယူ၊သၢင်းဂၤ၊လိာ်၊စၢ်၊စၢ်၊ကမ်၊လံး၊ တၢ်၊လံး၊ရှၢင်း၊ဂံ၊ဂံး၊သုတ်း၊ဂၤ၊ဆိုင်၊
တၢ်၊ဂၤ၊ဆိုင်၊ မူ၊လုၢ်၊ဗုၢ်၊ဂွံးကမ်၊ဆိုင်၊တၢ်၊ကမ်၊ဆိုင်၊ မိုၢ်၊ဆိုင်၊တၢ်၊မိုၢ်၊ဆိုင်၊ ဂွံးတံး၊ဆံး
ယူ၊လွမ်းဗွတ်းပိုင်၊ပီၤပမ်၊ဂွံးရှၢင်းဆံး၊ယဝ်။ ပိုၢ်၊ဆံး၊လၢ၊ တၢ်၊လွတ်း၊လိာ်၊ (Free)၊
တၢ်၊ဗိုင်၊ပိုင်၊ (Fair)၊ တၢ်၊တံး၊လိာ်၊သၢင်းလၢင်း (Frank) လိာ်၊ဆံး၊ လုၢ်၊လံး၊ပီၤဆံး၊ဂံ၊
သီ၊ဆံး၊တၢ်၊သၢင်းရှၢင်းသေ၊ယဝ်၊ ဂွံးရှၢင်းဂွံးဂၤ၊ ဂွံးလိာ်၊ယၢင်း၊မိုၢ်၊လုၢ်၊မၤ၊တံး၊လိာ်၊ ကမ်၊မီး
လွင်းမၢ်၊မိာ်၊မိာ်၊ဗိုင်၊ဗိုင်၊လွမ်းပိုင် (Justice)၊ လွင်းသုၤဆံး၊လံး၊လွတ်း၊လိာ်၊ (Liberty)၊ လွင်းမီး
တၢ်၊ဗိုင်၊ပိုင်၊ဂမ် (Equality)၊ လွင်းမိုၢ်တံး၊ရှၢင်း၊ဂွံးကမ် (Fraternity) ဆံး၊လံး၊ဆံး၊ လုၢ်၊လုၢ်၊
ပွင်၊လံး၊သေ မၤ၊လွမ်းဗွတ်းပိုင်၊ဆံး၊ယဝ်။ ကုပ်၊ပိုင်၊ဗွတ်းဝမ်းလွမ်းပုဂ္ဂိုလ် (Rule of Law)
ဆံး၊ပီၤဆံး၊မၤ၊ပိုၢ်၊ဆံး၊မၤ၊ယဝ်။ လွင်းဝမ်းလိာ် (Peace) ဂၤ၊ကမ်၊မီး၊ကမ်၊ပီၤဆံး။

ဂွံးပိုၢ်၊ကမ်၊လုၢ်၊လွင်းရှၢင်းလံး၊ ကမ်၊လုၢ်၊လိာ်၊ဗိုင်၊ပံး၊မိုၢ်၊လၢ၊ ကမ်၊ရှၢင်းရှၢင်း၊
တၢ်၊တံး၊ကမ်၊လိာ်၊ “ဂွံးဗိုင်” ဆံး၊မၤ၊တံး၊တံး၊လိာ်၊ဂွံး၊တံး၊ဆံး၊လၢ၊ လၢင်း၊ပမ်၊ဗေ
လၢင်း၊မိုၢ်တံး၊ရှၢင်း ထိုင်၊လုၢ်၊ဂၢ်၊ပီၤမိုၢ်၊လုၢ်၊ပၢ်၊ 20 ပုၤ၊လံး၊သီ၊ဂၤ၊ ယၢင်း၊တိုၢ်၊လံး၊မၤ၊တၢ်၊
မၢ်၊မံ၊ဝံး၊ ပီၤဆံး၊မိုၢ်တံး၊ကမ်၊ (Minority)၊ လံး၊ပီၤဆံး၊မိုၢ်တံး၊မၤ၊မိုၢ်၊မၤ၊မိုၢ်၊မၤ၊မိုၢ်၊မၤ၊မိုၢ်၊မၤ၊
ပပ်၊လိာ်၊ဂွံးဗိုင်၊ဆံး၊ သင်၊ဝံး၊လံး၊မီး၊မၤ၊ကွမ်း၊ဗွတ်းလိာ်၊ဆံး၊မိာ်၊တၢ်၊လုၢ်၊မၤ၊ယူ၊ဆံး၊ဂၤ၊
လုၢ်၊ယဝ်။ ပိာ်၊ဝံး၊ကမ်၊ပမ်၊ဗွတ်းလိာ်၊သင်၊လံး၊သေ၊ဂၤ၊ သင်၊ဝံး၊ပီၤမၤ၊မိုၢ်၊ဆံး၊ပုဂ္ဂိုလ်၊တွံး၊တွံး၊
တိုၢ်၊ပမ်၊ဆံး၊ဂၤ၊လိာ်။

မှိုင်းပိမ်းတီမ်းအေးတံးဆဲး လံးယိပ်းကွဲဝံးစေးဂြမ်းကဆဲထင်၊ဝုး တေသင်၊ထုဂ်၊ရှု၊လွင်း
ပွင်၊ကွဲဝံး တု၊မှိုင်းလိပ်းမှိုင်းလွင်းတီ၊မှိုင်းစရေ၊သီ၊ဆဲးယူ။ လိုမ်းလံးဝံးဆဲးမး သင်ဝုးမှိုင်း
မိမ်းစေးစိမ်၊လိပ်းလိတိုင်းဆဲးဂေး ခမးပိမ်းကွဲ၊ယိပ်းတိုင်းဂြု၊လံးယူ၊ယပ်။ သင်ဝုးကမ်၊လိပ်း
လိပ်းသင်းလင်း မီးတင်းငမ်းငမ်း ပိမ်းလံးကွဲလံးစေးဝံးဆဲးလိုင် တမ်းတုဂ်ရှပ်၊ထုပ်းထတ်းသင်
တွင်းထမ်ဂေးလီ၊ ကပ်လံးပံးဂံ၊သိုပ်၊တိုင်းတေး၊လံးလွဲဂေးလီ၊ လီ၊ကမ်းမှိုင်း၊ခမးပမးတင်း
မှိုင်းထိုင်တမ်းတီးစးမှိုင်းသေဂမ်းစး။

ပပ်၊မှိုင်းအိုမ်းဆဲး ပံးဝုးထိုက်လံးလွင်းတီ၊မှိုင်းစရေ၊သီ၊ဆဲး ပုးကွတ်၊ပုးကေးယပ်၊ဆဲးလွး
ဂွမ်း။ ပိမ်းပပ်၊အိုမ်းလု၊စတ၊သိုပ်၊မှိုင်းပမး တု၊မုးလိပ်းလိပ်းမှိုင်းတီ၊မှိုင်းစရေ၊သီ၊စပ်ဆဲး
ဂုလ်း။ လံးလိပ်းမှိုင်းဆဲးဝံးမမ်းကမ်၊ ကပ်းစရေဝံးမီးပွတ်းတွမ်းစး 3 တွမ်းယူ၊ယပ်။
ပွတ်းတွမ်း 1 ဆဲး သမ်၊မှိုင်းလိပ်းဝံးဂမ် 5 ဂမ်သေ တီမ်းဆဲးဝံးလွင်းမှိုင်းပိုင်သမေး
တီ၊မှိုင်းစရေ၊သီ၊ဂပ်းပမးဝံးမှိုင်းဆဲးဆဲးယပ်။ ပွတ်းတွမ်း 2 ဆဲးသမ်၊ ပုးဝံး 6
ဂမ်သေ တီမ်းဆဲးဝံးလွင်းတင်းကဆဲသမးစတ်းပိပ်းပိုင်ဂမ်တင်းတီ၊မှိုင်းစရေ၊သီ၊လေး ပိုင်မောင်
လွက်းလံးပံးမှိုင်းကဆဲတီ၊မှိုင်းစရေ၊သီ၊ကမ်၊မှိုင်းမှိုင်းလံးဆဲးဝံးယပ်။ ဆဲးပွတ်းတွမ်း 3 ဆဲး
သမ်၊ လိပ်းမှိုင်းဝံးလွင်းပိုင်မောင်တီ၊မှိုင်းစရေ၊သီ၊လံးကိုင်၊လံးမိပ်းစပ်ဆဲး၊ဆဲးဝံးယူ၊ယပ်။

ပပ်၊အိုမ်းဆဲး လံးပိုင်းကိုင်တီးပပ် (HISTORY OF POLITICAL THOUGHT) လေး
ပပ်၊အိုမ်း (ဒီမိုကရေစီလေလာရေးစာစဉ်) ဆဲးမှိုင်းပိမ်းငမ်းပိုမ်းသေယပ်၊ ကပ်လွင်းတင်းကဆဲ
မှိုင်းစးလံးလိပ်းမှိုင်းဝံးဂမ်းဖွင်းဆဲး ထိမ်သွဲ၊လေးမောင်တီးမင်ကဆဲဆဲးစးယပ်။ လံးစပ်းပိုင်
ပိမ်းတီမ်း တင်းပိုင်ကမ်စပ်းတင်းပိမ်းမှိုင်းယွမ်းယွမ်း။ ဆဲးစပ်းတင်းပိမ်းတီမ်းလိပ်းဆဲး လံးရှပ်၊
ထုပ်းတွင်းထမ်တမ်းတီးမုးလူင်၊လိပ်းစပ်းလေးသင်၊ လံးပိုင်းလွဲးထိမ်ရှပ်ပမးပပ်၊လိပ်းအိုမ်းကိုင်
လေးသင်၊ လွဲးပေးစွမ်၊ပိပ်းတိုင်း၊ လွဲးခမးထတ်းခမးစပ်၊စေးဂြမ်းသေ စပ်းပိုင်ပိမ်းအိုမ်းပပ်၊
လေးသင်၊ တမ်းတီးမုးရှပ်၊ကိုင်၊လာတ်းဝမ်းမှိုင်းမှိုင်း တံးဂေး၊ကုလ်းလိပ်းစပ်ဆဲး စးမှိုင်း
မီးတင်းမှိုင်းကွဲယွဲ၊ဆဲးသေ ယွင်းယေးမက်မံးကပ်ဂုင်၊မုမ်းစတ၊စတ၊စးယပ်။